

SPOREN
ONDERWEG
TRACES ON
THE WAY
NICOLE
HALSBERGHE

Lannoo

COLOFON

Auteurs / Authors:

Nicole Halsberghe,
Paul Kongs,
Johan van Cauwenberge &
W.F. Vande Walle

Vertaling / Translation:

Andrew Louis Venezia

Grafisch ontwerp / Graphic design:

Dooreman

Als u opmerkingen of vragen heeft, dan kunt u contact nemen met onze redactie: redactiekunst@lannoo.com.

If you have any questions or comments about the material in this book, please do not hesitate to contact our editorial team: redactiekunst@lannoo.com.

© Nicole Halsberghe, 2016
© Lannoo Publishing, 2016
D/2016/45/568 – NUR 640/642
ISBN 978 94 014 4188 9

www.nicolehalsberghe.be

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Go to our website and sign up for our regular newsletter with news about new and forthcoming publications as well as exclusive offers.

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved.
No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording or any other information storage and retrieval system, without prior permission in writing from the publisher.

- 5 BEELDEN VAN HET VLIETENDE LEVEN
HET OOSTEN
IMAGES OF THE FLOATING WORLD
THE EAST
Johan van Cauwenberge
- 63 DE SCHRIFTUUR VAN DE NATUUR
NATURE'S WRITING
W. F. Vande Walle
- 221 TERUGBLIK
Paul Kongs
LOOKBACK
- 253 TERUGBLIK PRENTEN
LOOKBACK PRINTS
- 299 CURRICULUM VITAE

Japan 1969-71

lavis en inkt op papier / ink wash on paper, 12×13,5 cm

BEELDEN
VAN HET
VLIETENDE
LEVEN

IMAGES
OF THE
FLOATING
WORLD

HET
OOSTEN

THE
EAST

Johan van Cauwenberge

Translated by
Andrew Louis Venezia

Al eeuwen zijn kunstenaars en verzamelaars in de ban van het Oosten. Landen als China, Japan, Korea en Nepal hebben een niet-aflatende fascinatie uitgeoefend op veel westerlingen. Beweren dat Nicole Halsberghe iets met het Oosten heeft, is een understatement. Ze is ervan bezeten. Ze heeft de geest ervan ingeademd. De technieken ervan heeft ze zich eigen gemaakt. De symbiose tussen kunstenaar en 'oriëntalist' vindt in haar de perfecte match. Zij is een dubbeltalent: eminent wetenschapper en beeldend kunstenaar. Beide disciplines beoefent ze met eenzelfde passie, zodanig dat wetenschap en kunst bij haar naadloos in elkaar overvloeien. Meer zelfs, zonder haar kennis van de oosterse karakters en kalligrafieën of ideogrammen zouden sommige van haar beelden inhoudslozer, leger zijn geweest.

Nicole Halsberghe draagt het Oosten, en meer bepaald Japan, in haar hart en draagt het uit in haar kunst. Niet dat er honderd jaar na de rage van het japonisme sprake zou zijn van een tweede golf, daarvoor is het oeuvre van Nicole te zeer op zichzelf staand en maakt het geen onderdeel uit van een grotere 'beweging'. In deze tijd van mondialisering van de kunst worden, in de traditie van renaissance en

For centuries artists and collectors have been under the spell of the East. China, Japan, Korea, Nepal, and other Asian countries have long exerted a seductive pull on many Westerners. To say that Nicole Halsberghe is one of these interested Westerners would be an understatement: she is positively possessed. She has breathed deeply of the spirit of the East, making both its techniques and its way of seeing her own. In her, we find a perfect symbiosis between 'Orientalist' and 'artist.' She is doubly talented as well; she is an eminent artist and scholar. She practices both disciplines with the same passion, and merges the scientific with the artistic flawlessly. Without her knowledge of Eastern characters and calligraphy, many of her images would have been empty, lighter.

Nicole Halsberghe carries the East, and Japan in particular, in her heart, and this is clear in her works. One-hundred years after the first craze of *Japonism* in the West, Nicole's work stands on its own, not forming a part of any larger movement. In this age of the globalization of art, much in the tradition of the Renaissance and the Romantic

romantiek, het individu en de persoonlijke uitdrukking hoog in het vaandel gedragen; een uitgesproken gerichtheid op het Oosten is niet direct te ontwaren. Sommigen zien het japonisme als een afgesloten periode: een episode tussen 1875 en 1910, toen kunstenaars zich direct lieten inspireren door hun contacten met oosterse artefacten. Beïnvloeding en bewondering zijn er echter vandaag zeker nog.

In tegenstelling tot de voortrekkers van het negentiende-eeuwse japonisme, onder wie Gauguin, Monet, Van Gogh, die wel gefascineerd waren door het Oosten, maar er nooit waren geweest, heeft Nicole Halsberghe meer gemeen met minder bekende kunstenaars als Louis Dumoulin, Félix Régamey, Emil Orlik en Charles Wirgman, die er wél verbleven en er ook hebben gewerkt.

In navolging van deze kunstenaars moet men de drang van Nicole Halsberghe zien om uit eerste hand en aan de bron te kunnen kennismaken met de bijzondere oosterse technieken. Ze wilde de skills van die disciplines, die aan de basis liggen van haar grote bewondering voor dit soort kunst, onder de knie krijgen. Daarmee plaatst ze zich ook volledig in de lijn van kunstenaars die buiten de traditionele westerse

periods, individual and personal expression are paramount. There is no obvious popular orientation towards the East. Some see the period of *Japonism* as its own, separate moment in modern art: a period between 1875 and 1910 when artists were inspired directly by a new contact with Eastern artifacts. The admiration and influence is, however, still certainly apparent today.

Unlike the leaders of 19th century *Japonism*, including Gauguin, Monet, and Van Gogh, who were interested in the East but never themselves visited, Nicole has more in common with lesser-known artists such as Louis Dumoulin, Félix Régamey, Emil Orlik and Charles Wirgman, who stayed and worked in the East. The lives of these artists show a drive similar to what we see in Halsberghe's life, to gain a first-hand familiarity with the special techniques of Eastern art from the source itself. She wanted to learn the skills of those disciplines that were at the root of her great admiration for this kind of art, to become a master of them. This puts her together with a line of artists who look beyond the Western tradition of aesthetics for a fuller

esthetiek op zoek gingen naar de uitdrukking van het wezenlijke in de kunst. Dit uit zich onder meer in de extreme soberheid van haar beelden.

JAPAN ALS INSPIRATIEBRON

De Manga van Hokusai, de beroemde ukiyo-e portretten van kabuki-acteurs — de mannelijke ‘pin-ups’ — van het Japanse pre-Meiji-tijdperk, Chinese zijdeschilderingen met zwarte inkt én natuurlijk de oosterse druktechnieken zijn aan te wijzen als belangrijke inspiratiebronnen zowel voor haar techniek als voor de inhoudelijke invulling van haar beelden. Tegelijk verwijst ze tussen de lijnen door ook naar kunstenaars zoals de Tsjech Emil Orlik (1870-1932), die zich net als Nicole zowel door de eigentijdse kunst als door de oude Japanse prenten liet inspireren.

Wat ze gemeen heeft met vroegnegentiende-eeuwse oriëntalisten als de Goncourts, Louis Gonse, Von Seidlitz of Eduardo Chiossone, is niet alleen de fascinatie die deze voortrekkers deelden voor die — in hun ogen — hogere cultuur, maar evenzeer de overtuiging dat de westerse kunst veel kan leren uit de contacten met het Oosten.

expression of the essence of art. The extreme austerity of her art is one mark of this influence and of her appreciation.

JAPAN AS SOURCE OF INSPIRATION

Hokusai's *manga*, the famous *ukiyo-e* portraits of *kabuki* actors — the male ‘pin-ups’ of the Japanese pre-Meiji period — Chinese silk painting with black ink, and of course the Easter printing techniques are all major sources of inspiration, both for Nicole's technique as well as the content of her work. At the same time there are also apparent connections to artists like Czech Emil Orlik (1870-1932), who, like Nicole, was inspired equally by contemporary art and by the old Japanese prints.

What she has in common with early 19th century Orientalists such as de Goncourt, Louis Gonse, Von Seidlitz or Eduardo Chiossone, is not alone a fascination that they shared about — in their view — high culture, but also the belief that Western art can learn from contact with the East.

DE FUNDAMENTELE LICHTHEID VAN DE GEEST

Wanneer ze op reis is, scant Nicole haar omgeving. Ze registreert wie of wat zich rondom haar beweegt of wat er stil blijft. Ze begeeft zich van het golvende landschap naar alledaagse motieven. Die herkenbare band met de werkelijkheid biedt een houvast. Ze kijkt naar de wereld en geeft aan elk individu, aan elk voorwerp zijn particuliere waarheid. Ze kijkt naar de dingen met een zachte — oosterse — glimlach. Ze toont haar passie voor het tekenen in de honderden schetsen die ze met een grote gedrevenheid maakt, waarbij ze tegelijk nederig en aandachtig, virtuoos en rusteloos blijft. Alberti's metafoor van het schilderij als doorkijk of venster op de wereld is volledig van toepassing op het werk van Nicole Halsberghe. Heel letterlijk zelfs wanneer ze in haar reeks vensters de realiteit in transparanties en in verschillende lagen weergeeft.

De verwantschap met de negentiende-eeuwse Japanse grootmeester Katsushika Hokusai (1760-1849) is treffend. Hokusai publiceerde in 1814 het eerste deel van wat uiteindelijk over verschillende decennia zou uitgroeien tot een vijftiendelige reeks met schetsen die

FUNDAMENTAL LIGHTNESS OF SPIRIT

When she travels, Nicole is always aware of and scanning her surroundings. She marks what around her is in motion, and what around her is silent. She is aware both of the undulating landscapes and the details of everyday life. This connection to the practical realities of life provides an anchor for her. She looks closely at the world with a soft, Eastern smile, and reflects on each individual and each object its own particular truth. She shows her passion for drawing in the hundreds of sketches that she makes with great enthusiasm, at once humble and attentive, brilliant and restless. Alberti's metaphor of a painting as a window on the world applies completely to Halsberghe's work. Quite literally, even, in series where the subjects are or include windows, allowing for transparencies and reflections and many different layers.

Her relationship with 19th century Japanese master Katsushika Hokusai (1760-1849) is striking. Hokusai published in 1814 the first part of what would over several decades eventually become a fifteen-part series of prints done with woodblock. These *Hokusai Manga* or

hij in houtsnededruk had uitgewerkt. Deze *Hokusai Manga* of *Hokusai's sketches uit het leven* groeiden uit tot een van de meest populaire kunstpublicaties ooit. Het openingsbeeld is een uitbeelding van een oud koppel, ontleend aan een bekend Noh spel. Ook Nicole Halsberghe portretteert graag oudere mensen.

Haar thematiek mag dan wel oosters zijn, de uitvoering is dit niet. Exemplarisch in dit verband is haar reeks met sumoworstelaars. Daaruit blijkt dat ze veeleer geïnteresseerd is in houdingen. Met een groot inlevingsvermogen, maar een even grote noodzakelijke afstandelijkheid, brengt ze momentopnamen van de cruciale seconden waarop de logge lichamen zich in beweging zetten.

LE DIVAN JAPONAIS

Ze is de stille, onopvallende observator die tijdens de lange treinreizen in het Oosten haar modellen in alle rust gadeslaat, wacht op de gewenste pose en dan met haar potlood raak toeslaat in haar schetsboek. Deze eerstehands resultaten kunnen later in het atelier een verder leven krijgen, wanneer ze als grotere tekening of als

Hokusai Sketches from life became one of the most popular art publications ever. The opening scene is a depiction of an old couple, taken from a famous Noh play. Halsberghe also enjoys portraying older men and women.

While her themes are often Eastern, her execution is never exclusively so. Exemplary in this regard is her series on Sumo wrestlers. It shows her strong interest in posture and position. With a great sense of empathy and simultaneously equal detachment, she portrays snapshots of the crucial moments when the hulking bodies begin to move.

THE JAPANESE DIVAN

She is a quiet and unobtrusive observer on her long train journeys in the East, watching her models silently, waiting for the right moment, the right angle, and then scratching with her pencil in her sketchbook. These first impressions get a second look and some elaboration in her studio as larger drawings or lithographs.

lithografie een meer uitgewerkte vorm aannemen.

Ze beoefende in de loop van haar carrière verschillende genres en stijlen. Dat levert soms beelden op met een verraderlijke eenvoud, die het resultaat zijn van een uitgepuurde observering en een degelijke psychologische benadering van het onderwerp. Haar tekenstijl is te omschrijven als realistisch met een expressionistische toets. Dat heeft alles te maken met de periode waarin ze begon te tekenen en met de kunstenaars die voor haar een voorbeeldfunctie vervulden, artiesten waar ze naar opkeek. Zo ontwaart je invloeden van de vroegexpressionistische zwart-witgrafiek van haar stadsgenoot Frits van den Berghe (1883-1939), komen er soms citaten in haar werk voor van moderne ukiyo-e artiesten als Goyô (1881-1921), maar de meest in het oog springende blijft toch de veelzijdige Hokusai, die excelleerde in de uitbeelding van zowel landschappen, dieren als personages. Soms herinnert haar artistieke taal aan de gebondenheid van een haiku. Het gaat hier niet om de bondigheid, maar om de wortel van de dingen zelf aan te pakken, zonder in wijdlipige symbolen te vervallen.

Over the course of her carrier she has practiced many different genres and styles. Her broad mastery sometimes produces images of deceptive simplicity, the result of a refined observation and an authentic psychological approach to her subject. Her drawing style could be described as realistic, with an expressionist touch. That has everything to do with the time in which she took up drawing, and with the artists that served as examples for her, and to whom she looked up. You can find influences from the early expressionist black and white graphics of her fellow townsman Frits van den Berghe (1883-1939), there are sometimes quotes in her work from modernist *ukiyo-e* artists such as Goyo (1881-1921), but the most notable influence remains the versatile Hokusai, who excelled in the depiction of landscapes, animals and people as well. Occasionally her work calls to mind the strictness of a haiku, not so much in the limitation of the form, but in the direct expression of the thing in itself without falling into lengthy exposition.

Japan 1969-71

lavis en inkt op papier / ink wash on paper, 13×10,5 cm

Noh theater / Noh theatre, Japan 1971

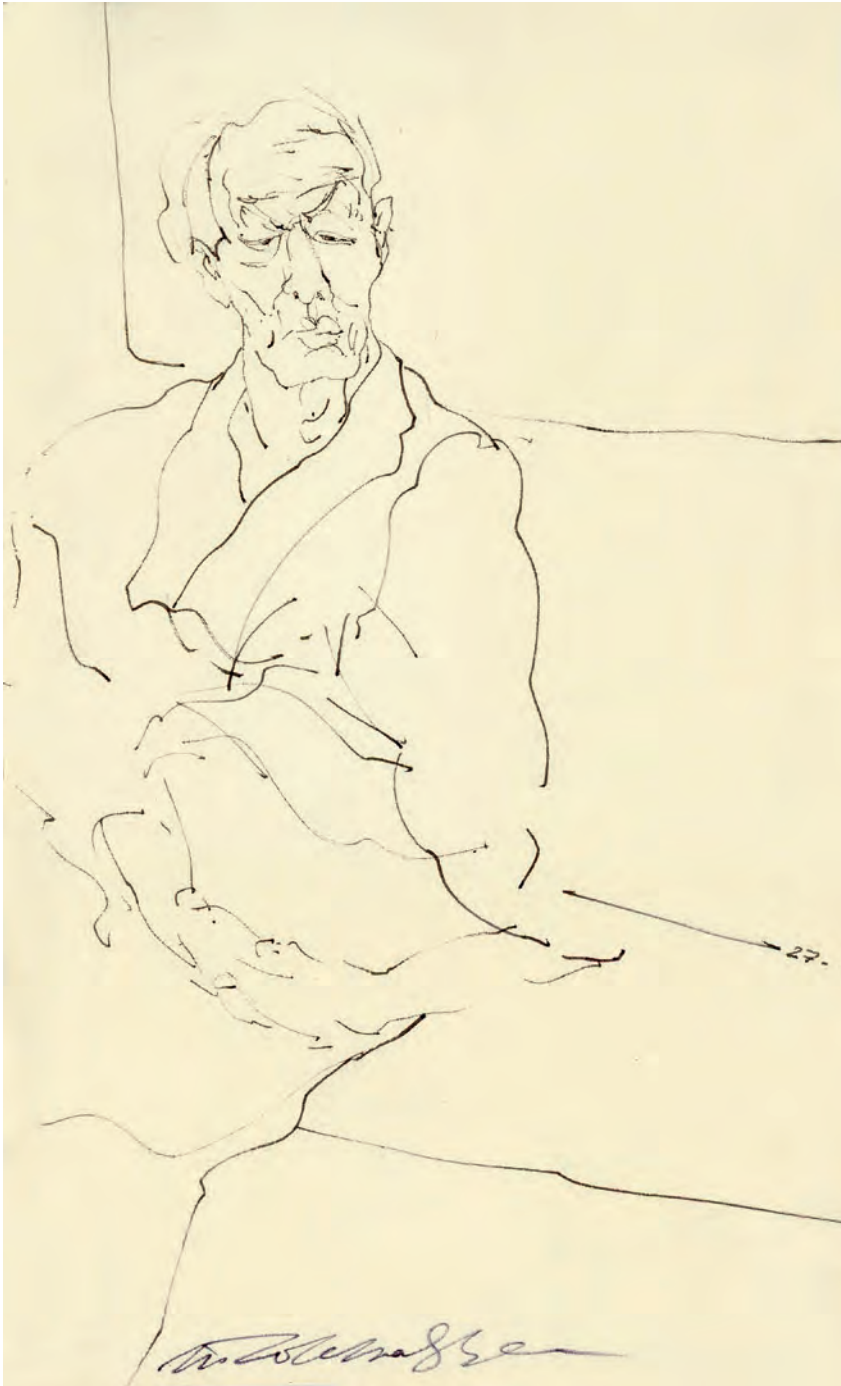
lavis en inkt op papier / ink wash on paper, 19 x 12 cm

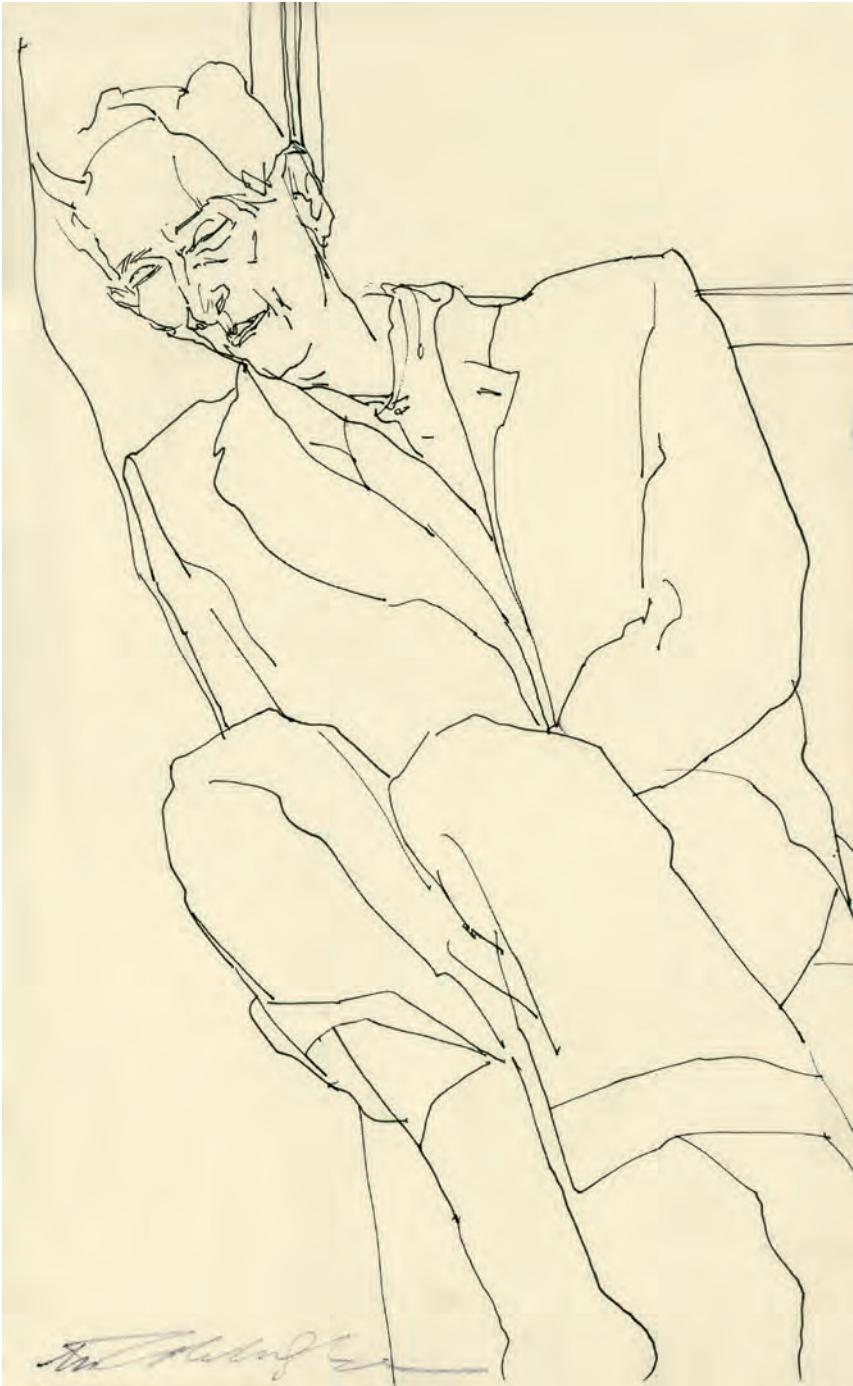
Sri Lanka 1982

lithografie / lithography, 49×37 cm

Japan 1969-71

inkt op papier / ink on paper, 23 × 14 cm

Japan 1969-71

inkt op papier / ink on paper, 25 x 15,5 cm

Birma / Burma 2004

acryl, inkt en lavis op Washi papier / acrylic, ink and ink wash
on Washi paper, (a) 13 × 24 cm — (b) 16 × 24 cm

Birma / Burma 2004

acryl, inkt en lavis op Washi papier / acrylic, ink
and ink wash on Washi paper, 17,5×12,5 cm

Tastbare sporen van een reisverslag / Imprints of a travelogue, 2005-09
lithografie en acryl op Washi papier / lithography and acrylic on Washi paper, 40×30 cm